נחש הקדמוני. נתן עיניו בחוה וכח עליה והייטו לכתיב (בראשית ג) הנחש היה ערום נשון תמיד ונשוחין הוא: נטלו הימנו. קומה זקופה: הא מלך. הלך עשלו ערום מכל: אני אמרתי יהלך בקומה זקופה. *מקללתו אתה למד, וכן כל אלה אתה למד מקללתן: קין. נתן עיניו בתאומה יתירה שנולדה עם הבל ששתי תאומות נולדו עמו והייטו דכתיב (בראשית ד) את הבל שני היתים שני ריבויים: קרח. על הכהונה ונכלע: בלעם. בממונו של בלק לקלל את ישראל והיה אומר שכר עשרים וארבעה אלף מיסראל בעצתו: דואג. תחיל עבר הרעים ונדול שבתלמידים היה ונתקנא בדוד כדכתיב הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ואמר בהגדה בפ' חלק כל הפסוק הזה אמרו דואג בלשון הרע. ואחיתופל נתן עיניו בטלוכה כדאמרינן ראה אש יוצאה מאמתו וכסבור שעתיד למלוך. ניחוי במטונו שלנעמן ונצטרע אבשלום בטלוכה ונהרג אדוניה באביגיל ונהרג ועוזיהו בכהונה והצרעת ורדה במצחו. ל"ה. נגב לב אביו ולב בית דין פ"ה שאמר אלכה ואשלמה את נדרי. וכתיב ואת אבשלום הלכו מאתים איש (א"ת) [ואמרי' בירושל' דסוטה] שעל ידי מצות דוד אביו הלכו עמו אמר לו כתוב לי שילכו עמי אלו שנים שאבותיו וכתב לו והיה מראה חוחמי של דוד לשנים והולכין וכן לשנים אחרים עד שכנס מאתים איש הכלן ראשי סנהדראות הרי נגב לב אביו ולב ב"ד. ל"ה: תחלת קלקולו מיהא בעזה היה. פ"ה והרוא דתמנת לאו קלקול הוא כולי האי כלקרה לו לאשה ולא בא עליה בזנות. ל"ה. יכן אינא בירושלמי יאע"נ דנרייה היתה שמא בדינעה בא עליה אבל הוא דעזה לא היה דרך נשואין אלא דרך

נח א מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה מז סמג עשין סו •

מתנה

◇ דוגמאות נוספות על "נתן עיניו וכו'"

כן מצינו *בנחש הקדמוני שנתן עיניו בחוה שאינו ראוי לו מה שביקש לא נתנו לו ומה שבידו נטלוהו ממנו אמר הקב"ה אני אמרתי יהא מלך על כל בהמה וחיה ועכשיו ארור הוא מכל הבהמה ומכל חית השדה אני אמרתי יהלך בקומה זקופה עכשיו על גחונו ילך אני אמרתי יהא מאכלו מאכל אדם עכשיו עפר יאכל הוא אמר אהרוג את אדם ואשא את חוה עכשיו איבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה כן מצינו בקין וקרח ובלעם ודואג ואחיתופל וגחזי ואבשלום ואדוניהו ועוזיהו והמן שנתנו עיניהם במה שאינו ראוי להם מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם נטלוהו מהם: ביריך התחילה בעבירה וכו': מנא ה"מ אילימא משום דכתיב בתת ה' את יברך נופלת ואת בטנך צבה והכתיב וצבתה בטנה ונפלה ירבה? אמר אביי כי לייט תחילת שם יריך והדר בטן לייט ואימא כי בדקי כי אורחייהו בדקי בטן ברישא והדר יריך בקללה נמי כתיב לצבות בטן ולנפיל יבך? ההוא דמודע לה כהן דבטן ברישא והדר יריך שלא להוציא לעז על מים המרים: מתני' שמשון הלך ארד עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו אבשלום נתגאה בשערו לפיכך נתלה בשערו ולפי שבא על עשר פלגשי אביו לפיכך נתנו בו עשר לונביות שנאמר ויסבו עשרה (ח) (אנשים נושאי כלי יואב ולפי שגנב ג' גנבות לב אביו ולב ב"ד ולב ישראל (שנאמר ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל) לפיכך נתקעו בו ג' שבטים שנאמר ויקח (ז) שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבשלום וכן לענין הטובה מרים המתינה למשה שעה אחת שנאמר ותתצב אחותו מרחוק לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר שנאמר והעם לא נסע עד האסף מרים יוסף זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו שנאמר ויעל יוסף לקבור את אביו ויעלו עמו גם רכב גם פרשים מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו שנאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו מי גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא המקום שנאמר ויקבור אותו בגיא לא על משה בלבד אמרו אלא על כל הצדיקים שנאמר והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך: גמ' שמשון בעיניו מרד שנאמר ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו איני והכתיב ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא כי אזל מיהא בתר (ג) ישרותא אזל תניא *רבי אומר תחילת קלקולו בעזה לפיכך לקח בעזה (ה) תחילת קלקולו בעזה דכתיב ויילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה וגו' לפיכך לקח בעזה דכתיב ויורידו אותו עזתה והכתיב וירד שמשון תמנתה תחילת קלקולו מיהא בעזה היה, ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שורק ושמה דלילה תניא רבי אומר אילמלא *(לא) נקרא שמה דלילה ראויה היתה שתקרא דלילה: דילדלה את כחו, דילדלה את לבו, דילדלה את מעשיו דילדלה את כחו דכתיב ויסר כחו מעליו דילדלה את לבו דכתיב ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו דילדלה את מעשיו דאיסתלק שכינה מיניה דכתיב והוא לא ידע כי ה' סר מעליו, ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו מנא ידעה? א"ר חנין א"ר ניסרין דברי אמת, אביי אמר: ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה, ביון דאמר גזיר אלהים אני אמרה: השתא ודאי קושטא קאמר, ויהי כי הציקה לו בדבריה כל הימים ותאלצהו מאי ותאלצהו? אמר רבי יצחק רבי רבי אמי בשעת גמר ביאה נשמטה מתחתיו. ועתה השמרי נא ואל תשתי יין ושכר ואל תאכלי כל טמא: מאי כל טמא ותו עד השתא דברים טמאים קאכלה? א"ר יצחק רבי רבי אמי הוא איזה ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי אמר רבי יצחק רבי רבי אמי הוא איזה לדבר טמא לפיכך נתלו חייו בדבר טמא, ותחל רוח ה' וגו' א"ר חמא בר' חנינא חלתה נבואתו של יעקב אבינו דכתיב יהי דן נחש עלי דרך לפעמו במתנה דן א"ר יצחק רבי רבי אמי מלמד שהיתה שכינה מקשקשת לפניו כזוג: כתיב הכא לפעמו במתנה דן וכתיב התם פעמון ורימון בין צרעה ובין אשתאול אמר ר' אסי צרעה ואשתאול שני הרים גדולים היו ועקרן שמשון ומתנן זה בזה והוא יחל להושיע את ישראל אמר רבי חמא ברבי חנינא שדילדלה. עקרה כמו אבני הר שנדולדו: מנא ידעה. הלא כמה כזבים אמר לה קודם לכן ומנאתו שקרן: נקרין דברי אמת. מתקבלין ומיושבין ודבורים על תופייסה ולתה עמרו גדול ולא היה שותה יין והביאה שהדברים האחרונים שאמר לה שבדבר הזה היה כחו גדול אמת הן: ותלצהו. לשון זוחק ומלוקה: בשעת גמר ביאה. האות האחרונה דברים האסורים לגזיר. *משמרת ענבים כגון מזיר שמרה ענבים במיס יום כהם מעט יין הלא עבקה מכל אשר יעשה מגפן היין (במדבר ו): מכתם. מקום קבעות הגן: לחוה לדבר טמא. לפי הנתור שאלמלא הוא היה מת בלמת: רוח ה'. רוח נבואה שהרתה על יעקב: מקשקשת לפניו. לעזותו באשר הולך

תורה אור

מתנה

◇ דוגמאות נוספות על "נתן עיניו וכו'"

תחילה ויחוד בתחלה ואחר כמה

נוסח אחר

מתנה

מתנה

[ל"ל לבבות וכ"ה במקום שמתנייה וכן בע"ז אבל בהוספתא פ"ב איתא גנבות]

תוספות שאנץ

הכן מצינו בקין נתן עיניו בתאומה יתירה שנולדה עם הבל דשני תאומות נולדו עמו דכתיב את אחיו את הבל שני אחין ב' ריבויין. קרח על כהונה ובלע. בלעם בממונו של בלק לקלל ישראל תורת במדבר כשהלך לישול שכר כ"ד אלף שנפלו מישראל בעצתו. דואג אביר הרועים וגדול שבתלמידים היה ונתקנא בדוד כדכתיב הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ואמר בהגדה בפ' חלק כל הפסוק הזה אמרו דואג בלשון הרע. ואחיתופל נתן עיניו בטלוכה כדאמרינן ראה אש יוצאה מאמתו וכסבור שעתיד למלוך. ניחוי במטונו שלנעמן ונצטרע אבשלום בטלוכה ונהרג אדוניה באביגיל ונהרג ועוזיהו בכהונה והצרעת ורדה במצחו. ל"ה. נגב לב אביו ולב בית דין פ"ה שאמר אלכה ואשלמה את נדרי. וכתיב ואת אבשלום הלכו מאתים איש (א"ת) [ואמרי' בירושל' דסוטה] שעל ידי מצות דוד אביו הלכו עמו אמר לו כתוב לי שילכו עמי אלו שנים שאבותיו וכתב לו והיה מראה חוחמי של דוד לשנים והולכין וכן לשנים אחרים עד שכנס מאתים איש הכלן ראשי סנהדראות הרי נגב לב אביו ולב ב"ד. ל"ה: תחלת קלקולו מיהא בעזה היה. פ"ה והרוא דתמנת לאו קלקול הוא כולי האי כלקרה לו לאשה ולא בא עליה בזנות. ל"ה. יכן אינא בירושלמי יאע"נ דנרייה היתה שמא בדינעה בא עליה אבל הוא דעזה לא היה דרך נשואין אלא דרך

מתנה

כ"ל נתן בי' נגי' אמ'

הגהות הב"ח

(ח) בתשנה ויסבו עשרה נערים טשלי כלי יואב וימ אתבלום ולפי שגנב: (ג) שם. ויקח יואב שלשה שבטים: (ג) גמרא מאי ישרות מזל: (ד) שם לקח בעזה תחילה תחילת: (ה) רש"י ד"ה ואין בחמיו וכו' בגדולים דמי לו וכו' אחין לפ גדול בכבוד קבוצה כמשם: כנ"ל והד"ל:

* בראשית מ"ג:ל"ג פסוק לפני האחרון "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל"

** מהרש"א ... ובפ"ר מבורר דאין טשמון לנתן בבאה בגרים

[פ"ז מו.]

* ראשונים ג:יג

* ראשונים פ"ט ד"ה אלא מה בא אותו עשיית ואמאל בראשון הראשון

[ע"ש נ"ש]

[נרש"י שנמי"ר יש כתב סס"ד]

מלכים א: ב: יג-כה

נקמן כמ

* מאחל דאמר לבני פוגים בז ידי מבלים ברקים יג-לג מתפוצר על מאמרו

רש"ל מ"ז

[פי' תוס' לקמן עא. ד"ה מלים]

* ראשונה מובטר לזונות ... ולבלק על כפ"ד: ... בא חנינה (לונדונ"ה) אלא מבקים נקראו מבלים וכו'.

[תוספתא פ"ב הלכה ד]

[פי' תוספת מגילה כח.]

* בראשית ל"ג:ל"ג

* מהרש"א ... ובפ"ר מבורר דאין טשמון לנתן בבאה בגרים

[פ"ז מו.]

* ראשונים מקומן ד"ה אל כ